

1. UVOD

Kada govorimo o rješavanju međunarodnih privrednih sporova, prije svega, mislimo na sporove između privrednih subjekata, pravnih lica iz različitih država. Ti sporovi u sebi sadrže element inostranosti, što je i osnovno njihovo obilježje, koje ih, u načinu rješavanja i dejstvima rješavanja, odvaja od drugih privrednih sproveda. Ima više načina rješavanja međunarodnih privrednih sporova, prije svega to su sudski i arbitražni način. Mi ćemo u ovom radu posvetiti pažnju samo arbitražnom načinu rješavanja sporova, odnosno proći ćemo kroz osnovne pojmove o arbitraži, arbitražnom sporazumu kao osnovnom aktu arbitražnog postupanja, a najviše pažnje ćemo posvetiti priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka, što je i tema ovog rada.

Za arbitražu je karakteristično to da ona postoji još od davnina. Arbitražno rješavanje sporova se koristilo još u prošlosti i prije nego što su nastali pisani zakoni ili što su ustanovljeni formalni sudovi. Današnje definisanje pojma arbitraže je to, da je arbitraža nedržavna institucija za rješavanje međudržavnih sporova, sporova između država i međunarodnih organizacija ili između samih organizacija, koje su im povjerile stranke. Pribjegavanje arbitraži zasniva se na dobrovoljnom pristanku strana u sporu, što znači da je za nju karakteristično načelo autonomije volje. Arbitraže se u teoriji često nazivaju izabranim sudovima. Osnovna karakteristika arbitraže je privatno rješavanje sporova.

Većina zakona, konvencija i autora izbjegavaju utvrđivanje pojma arbitražne odluke, naročito njene jedinstvene definicije, tako da se može reći da je najčešći i najlogičniji pojam arbitražne odluke, da je to krajnji ishod arbitražnog postupanja i konačni rezultat odlučivanja arbitražnog vijeća ili arbitra pojedinca o predmetu spora. Pripadnost jedne arbitražne odluke može biti veoma sporna i postoje razna mjerila o određivanju porijekla arbitražne odluke. Da bi se moglo govoriti o priznanju i izvršenju strane arbitražne odluke, što je tema ovog rada, neophodno je povući paralelu između ove i domaće odluke, o čemu u uporednom zakonodavstvu postoje različiti pristupi i shvatanja od kojih ćemo navesti neke i koje ćemo objasniti u ovom radu.